

8. Статистичний щорічник України за 2009 рік /Державний комітет статистики України / За ред. О. Г. Осауленка. – К. : Видавництво „Консультант”, 2010 – 566 с.

9. Статистичний щорічник України за 2012 рік /Державний комітет статистики України / За ред. О. Г. Осауленка. – К. : Видавництво „Консультант”, 2013 – 566 с.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2014.

S. Y. Soyma

FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF TRANSCARPATHIAN REGION IN NATURAL-ECONOMIC ZONES

The article investigates the peculiarities of foreign economic activity of the Transcarpathian region. The main measures of foreign economic activity efficiency and the key tendencies in the direct foreign investment in the Transcarpathian region are analyzed. According to research, market services in the region in international trade are far behind the standards of industrialized countries and the European Union, especially in mountainous and foothill areas of natural-economic zones. When comparing the gross regional product and foreign trade in goods and services revealed that this figure corresponds to the world trend. External links are one of the important aspects of economic growth, structural change and efficiency increase of national production. Today foreign economic relations at the regional level have become more active, especially in border areas. An urgent task is to conduct economic and statistical analysis of foreign economic activity in a region-wide in terms of natural and economic zones.

The main purpose of this work is to identify the main trends in foreign trade in the context of natural economic zones of Transcarpathian region based on published statistical data of actual current stage.

Important place in foreign trade activities occupy foreign operations, which are characterized by great diversity. Foreign trade was and is an important form of foreign economic relations. At this stage, it is characterized by rapid growth that far outstrips the increase of world production. These trends are typical for Ukraine and its regions, particularly for the Transcarpathian region. Studies have shown that the leading economic activities in trade as part of the processing industry is subsection DL, DM - engineering; DB - light industry and DD - manufacture of wood and wood products, except furniture. Also, according to research, market services in the region in international trade are far behind the standards of industrialized countries and the European Union, especially in mountainous and foothill areas of natural-economic zones. When comparing the gross regional product and foreign trade in goods and services revealed that this figure corresponds to the world trend of outpacing the increase FTT compared to GDP.

Consequently, management of foreign economic relations and self-organization bodies of RSA for entrepreneurs advisable to better support and coordinate activities of international business, both residents and non-residents in foreign economic activity in the field, as there is a negative trend for the regional economy downturn foreign trade in the region.

Key words: *foreign economic activity, region, export, import, balance of foreign trade, foreign trade ties, foreign trade, direct foreign investment.*

УДК 334.734(633.1):631.11

І. Ю. Шатило

АНАЛІЗ РИНКУ ЗЕРНА УКРАЇНИ В РОЗРІЗІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕРТИКАЛЬНО ІНТЕГРОВАНІХ СТРУКТУР

У статті проаналізовано сучасний стан ринку зерна в Україні. Окреслена роль та значення вертикально інтегрованих структур у розвитку зернового сектору. Досліджено

основні тенденції формування агрохолдингів. Розроблено модель вертикально інтегрованої структури в зерновому підкомплексі.

Ключові слова: ринок зерна, структура виробництва зерна, агробізнес, вертикальна інтеграція, інтеграційні процеси, агрохолдинг.

Постановка проблеми. Розвиток ринку зернових в Україні зумовлюється у першу чергу глобальними тенденціями, серед яких зростання попиту на сільськогосподарську продукцію внаслідок збільшення кількості та рівня життя населення в світі. Попит на продукцію рослинництва формують харчова промисловість, а також тваринництво та виробництво енергії з біомаси. Це призводить до підвищення цін на продукцію, а також стимулює укрупнення й інтенсифікацію ведення господарства на основі побудови вертикальних зв'язків між аграрними підприємствами.

Глобалізаційні тенденції та процеси зростання капіталізації сільського господарства спричинили формування нової карти агробізнесу України з домінуванням на ній великих структур господарювання. Великотоварні об'єднання – агрохолдинги, будуючи свої відносини на основі вертикальних злиттів, стали на сучасному етапі найефективнішими суб'єктами аграрного ринку взагалі і ринку зерна зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку зернового сектору знайшло своє відображення у працях таких учених, як П. Гайдуцький, І. Кириленко, М. Лобас, Т. Лозинська, П. Саблук та ін. Водночас роль вертикально інтегрованих структур та вплив інтеграційних процесів на аграрну сферу досліджували В. Андрійчук, В. Валентинов, Є. Данкевич, С. Дем'яненко, П. Макаренко, М. Малік, О. Могильний та ін. Незважаючи на великий доробок з проблематики розвитку інтеграційних процесів, стрімкості їх виникнення, динамічності і інтенсивності поширення, окреслені питання саме у розрізі зернового підкомплексу потребують більш глибокого наукового осмислення.

Відтак, метою публікації є аналіз зернового ринку України в контексті діяльності вертикально інтегрованих холдингових структур та дослідження їх впливу на агробізнес взагалі і на зерновий ринок зокрема.

Виклад основного матеріалу. Виробництво зернових культур традиційно займає лідируючі позиції в структурі всієї продукції рослинництва та знаходиться у прямій функціональній залежності від величини засіяних площ та врожайності. За рівнем аграрного потенціалу Україна входить до першої десятки країн за багатьма параметрами: кількістю сільгоспземлі (41 млн га); кількістю землі, придатної для рільництва (32 млн га); з них для виробництва кукурудзи – шосте місце у світі, для вирощування пшениці – вдесятьці країн-лідерів [1].

Необхідно зазначити, що національний агросектор демонструє також великий експортний потенціал. Щорічно Україна експортує зернові в середньому більш ніж у 80 країн в світі. В даний час країна є одним з найбільших світових експортерів зерна, оскільки займає лідируючі позиції на світових ринках пшениці, ячменю і кукурудзи. Частка України у світовому ринку кукурудзи складає 12,9%, ячменю – 18,5% і пшениці – 4,5% [2].

За даними Державної служби статистики України озимі культури на зерно під урожай 2014 року посіяні на площі 7,8 млн га або 96% до площ посіяних під урожай 2013 р., в тому числі пшениці – 6,3 млн га або 95%, ячменю – 1,2 млн га або 113%, жита – 0,2 млн га або 66% [3]. За підсумками результатів жнив 2013 року в Україні зібрано 63 млн т. зернових й зернобобових культур у вазі після доробки, що на 36,3% більше, ніж у минулому році, та на 11% більше попереднього рекорду дворічної давності – 56,7 млн т. Обсяги виробництва основних зернових культур збільшились в порівнянні з попереднім роком й склали: пшениці – 22,27 млн т (на 41,3% більше), кукурудзи на зерно – 30,9 млн т (збільшилось на 47,4%), ячменю – 7,56 млн т (більше на 9%).

Середня врожайність зернових та зернобобових у 2013 році зросла до 3,99 т/га проти 3,12 т/га у 2012 році та 3,7 т/га у 2011 році. Врожайність пшениці склала 3,39 т/га (на 21% більше, ніж у попередньому році), кукурудзи – 6,4 т/га, що на 34% більше ніж у 2012 році, однак трохи менше, ніж врожайність у 2011 році (6,44 т/га). Врожайність ячменю склала 2,34 т/га, що на 11% більше торішньої.

Структура врожаю зернових у 2013 році виглядає наступним чином: найбільшу частку займає кукурудза – 49,4%, частка пшениці дорівнює 35,6%, ячмінь займає частку у 12,1%. Разом ці три культури складають 97,1% від загального виробництва зернових культур. Частка основних зернових історично складає понад 90%, однак їх структура зазнала значних змін протягом останніх десятиріч.

Відмітимо, що світове виробництво усіх видів зернових у 2013 році порівняно з попереднім роком збільшилось на 8% до 1,919 млрд т (табл.1). Це також значно більше, ніж у 2011 році, який вважається одним з найбільш вдалих сезонів. У структурі виробництва зернових у світі у 2013 р. переважала кукурудза – 854 млн т, показник пшениці знаходиться на рівні 655 млн т відповідно.

Таблиця 1

Виробництво зерна у світі, млн т. [4]

США	378,3	347,8	427,3
Китай	318,5	333,7	340,8
ЄС	284,5	270,8	292,1
Індія	129,1	136,0	132,2
Росія	89,7	67,1	86,3
Канада	48,1	51,5	55,0
Україна	56,0	45,6	52,7
Аргентина	44,2	46,1	44,9
Австралія	42,4	32,6	36,6
Казахстан	26,1	12,1	16,9
Разом	1 850,3	1 783,6	1 919,2

Урядові структури танедержавні аналітичні центри України прогнозують, що до 2020 виробництво зернових в Україні буде складати 80 млн т на рік, а об'єм експорту 50 млн т. Основний резерв для збільшення об'ємів виробництва проглядається у збільшенні врожайності. Так, врожайність кукурудзи в Канаді й США складає 9,59 т/га й 9,97 т/га відповідно, що на 50-56% більше, ніж в Україні. Було підраховано, що середня врожайність пшениці в Україні за останні п'ять сезонів склала 31,2 ц/га, що вдвічі нижче, ніж, наприклад, у Франції – 74 ц/га відповідно. Експертами підраховано, що потенціал врожайності пшениці в Україні використаний на 42%, ячменю – всього на 36%, кукурудзи – на 49% [5].

За нашим переконанням, Україна має потенціал, щоб виробляти в два-три рази більше зернових, ніж зараз. Причинами, що знижують врожайність є недостатнє використання мінеральних добрив та засобів захисту рослин українськими аграріями. Крім того, існує потреба в оновленні застарілого парку сільгосптехніки, вирішенні логістичних питань та відновленні площ зрошуваного землеробства. На нашу думку, основними джерелами підвищення врожайності зернових культур може бути використання більш якісного посівного матеріалу і сучасних агротехнологій. У цьому аспекті важливу роль можуть відіграти агрохолдингові структури, адже, саме у великих аграрних формувань є можливість максимально використовувати посівні площі під зерновими як за допомогою екстенсивного способу розвитку зерновиробництва, тобто шляхом збільшення площ посівів, так і за допомогою інтенсивного підходу, тобто використанням заходів, спрямованих на збільшення врожайності зернових.

Варто відзначити, що вже зараз Україна відіграє досить вагому роль на сільськогосподарських ринках рільництва. Так, за даними Мінагрополітики, її частка у світовому виробництві соняшникової олії наразі складає 25%, зерна – 9,2%. В

інвестиційному центрі продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (FAO) стверджують, що Україна до 2021 року може зайняти шосту позицію серед світових експортерів пшениці за умови, що поставки цієї культури будуть не менше 14 млн т на рік [6].

Аналізуючи структуру експорту 2013 року, можна констатувати, що найбільша кількість вітчизняної сільгосппродукції була експортована в країни Азії і склала 34,3% у загальному експорті. Частка країн ЄС зайняла 27,4%, а країн СНД – 21,4% відповідно [7]. Обсяг експорту зерна Україною у 2013 році у грошовому еквіваленті склав 6,4 млрд дол. США. Традиційно, країн-партнерів цікавила у першу чергу кукурудза та пшениця, яких за рік було експортовано на загальну суму 5,7 млрд дол. США, що відповідає 89 % всього експорту зерна. Лідруючі позиції в структурі вітчизняного експорту зернових зайняли Єгипет (1 млрд. дол. США), Іспанія (543,3 млн дол. США), Саудівська Аравія (355,8 млн дол. США) та Іран (334,1 млн дол. США) [8].

У той же час, імпорт зернових у грошовому еквіваленті склав 306,5 млн дол. США. На першому місці в імпорті також опинилась кукурудза, її імпортовано в Україну на 255,1 млн дол. США. Другу позицію в рейтингу зайняв рис, імпорт цієї культури у минулому році склав трохи більше 39 млн дол. США. Найбільші поставки здійснювались з Франції (68,4 млн дол. США), Угорщини (66,9 млн дол. США), Пакистану (13,2 млн дол. США) та В'єтнаму (11,4 млн дол. США).

Великі вертикально інтегровані агрохолдинги забезпечили більшу половину поставок в 2012-2013 маркетинговому році (рис. 1). Перше місце в списку найбільших експортерів зерна (пшениця, малі зернові, ячмінь, кукурудза) зайняв агрохолдинг Нібулон з питомою вагою в загальному обсязі експорту у розмірі 13 %. На другому місці знаходиться Державна продовольчо-зернова корпорація з показником 10 %. Замикає трійку лідерів агрохолдинг Луї Дрейфус Україна з результатом 9 %.

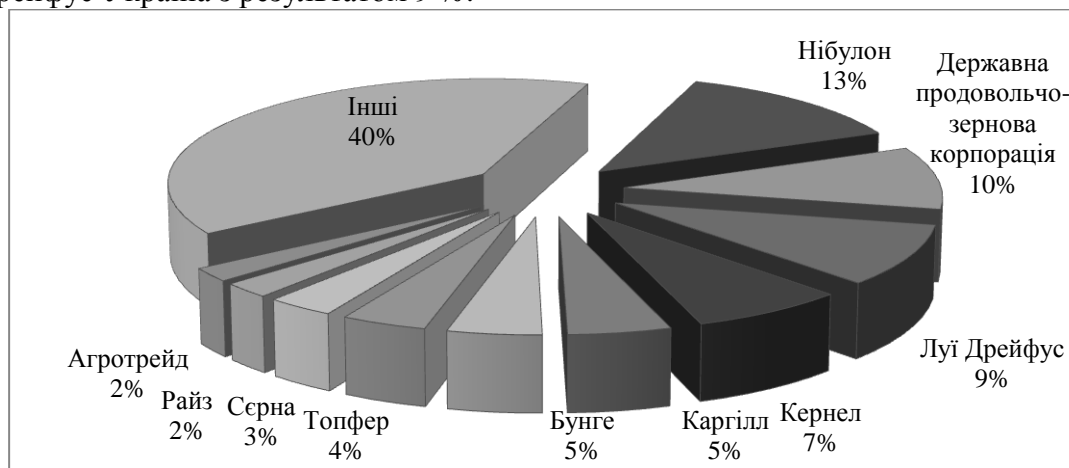

Рис. 1 Лідери-експортери зерна в Україні за 2013 р. [9]

Сукупний обсяг виробництва зернових культур агрохолдингами в Україні, за оцінками експертів FAO, складає близько 8-9 млн т. До 2015 р. цей показник може вирости на 60-80 % і досягти 13-16 млн т [6].

Така динаміка є закономірною, адже у великих компаній є можливості для інвестицій, доступ до сучасних агротехнологій та висококваліфікованого менеджменту.

Вертикально інтегровані агрохолдинги задіяні у виробництві, переробці сільськогосподарської продукції та виробництві продуктів харчування, а також торгівлі такою продукцією. В спорідненій інтегрованій системі посилюється оптимізація грошових потоків порівняно з розпорошеною роботою зазначених сфер виробництва, їх обробки і торгівлі. Внаслідок цього зменшується частка посередників і агрохолдинги мають кращі можливості накопичувати фінансові ресурси та інвестувати їх у власне виробництво. Такі структури орендують землю одночасно в багатьох регіонах країни, мінімізуючи таким чином ризики. У них є перевага в економії на масштабах, зокрема при

придбанні засобів виробництва та у можливості швидкої зміни сівозмін, що не можливо реалізувати в дрібнотоварному сільськогосподарському виробництві.

Варто зазначити, що агрохолдинги працюють, починаючи з первинного рівня – фермерського господарства, або рільницької ділянки впродовж всього продовольчого ланцюга до харчової промисловості, забезпечуючи виробників насінням, добривами і агрохімікатами, купуючи сільськогосподарську продукцію зберігаючи її на своїх власних потужностях. При цьому варто відмітити, що агрохолдинги, як правило, виступають в якості землевласників, виробників м'яса великої рогатої худоби, птиці, свинини, харчових переробників, операторів транспортних послуг, виробників біопалива і постачальників фінансових ресурсів на товарних ринках. Агрохолдинги стали невід'ємною частиною трансформації традиційного виробництва продуктів харчування в комплексний, глобалізований та добре фінансований бізнес. Ціни на продукти харчування, доступ до обмежених ресурсів, таких як земля і вода, зміна клімату та питання продовольчої безпеки – всі ці фактори знаходяться під впливом діяльності агрохолдингів.

Стрімке та активне формування агрохолдингів на базі вертикальних зв'язків почалося після 2005 року. Цей процес стимулювала нестабільність цін і обсягів поставки сировини обробним підприємствам. Так, якщо у 2007 р. в Україні було відомо про існування 18 агрохолдингів, що мали землі у користуванні загальною площею 1,7 млн га, із середньою площею земель в одному холдингу 94 тис. га, то станом на початок 2014 р. вже налічується близько 100 агрохолдингових компаній із середнім розміром 175 тис. га [10]. Активи таких холдингів є у всіх областях України, але найбільш відчутна їх присутність спостерігається у Полтавській, Вінницькій, Донецькій, Київській, Сумській, Чернігівській, Хмельницькій та Черкаській областях. У кожному з цих регіонів під контролем агрохолдингів знаходиться більше 200 тис. га земельних ресурсів. Найбільший агрохолдинг України – Укрлендфармінг обробляє 670 тисяч гектарів землі в 23 областях країни.

Аналізуючи виробничі напрями діяльності агрохолдингів, можна констатувати, що в більшості своїй вони спеціалізуються на виробництві зернових і олійних культур, а тваринництво в їх діяльності представлено в основному птахівництвом. Слід зауважити, що виробництво значних обсягів зернових і частково олійних культур обумовлено їх подальшим експортом, в той час як інші види продукції, як правило, використовуються холдингами у вигляді сировини для подальшої переробки на власних виробничих потужностях. Варто також відмітити, що завдяки доступу до дешевих кредитних ресурсів агрохолдинги оснащені сучасною технікою краще, аніж малі та середні господарства, окрім того, завдяки широкій географії своїх землеволодінь менше залежать від коливань погодних умов.

Потрібно підкреслити, що першочерговим завданням у вирощуванні зернових є планування, що відображено на пропонованій нами моделі вертикально інтегрованого агрохолдинга в зерновому підкомплексі (рис. 2). Ефективний план посівів, чергування культур, що базується на дослідженнях, використання GPS-картування земель із зазначенням історії посівів, якості землі та технології обробітку, дозволять інтегрованому формуванню перетворювати на переваги такі фактори, як характеристика ґрунту, диверсифікація рослин, використання різних видів добрив, ринковий попит і витрати на сировину.

Для отримання насіння високої якості вертикально інтегрованому агрохолдингу необхідно мати свій насінневий завод. Також важливу роль відіграє можливість підприємства використовувати різні види обробітку ґрунту (технологію нульового, мінімального чи традиційного обробітку) залежно від його типу, якості та стану культури з врахування кліматичних умов вирощування.

Великі площі земельних ресурсів дозволяють агрохолдингу використовувати потужні сільськогосподарські машини та сівалки. Автоматизований догляд за врожаєм з використанням сучасного обладнання дає можливість підвищити рентабельність та

підтримувати стандарти якості продукції. Власний парк сучасного сільськогосподарського обладнання і транспортних засобів забезпечує надійність і ефективність проведення всіх сільськогосподарських робіт, що особливо важливо в період збору урожаю. Для зберігання врожаю компанії необхідно використовувати сучасні елеватори та зерносховища.

Рис. 2 Модель вертикально інтегрованої структури в зерновому підкомплексі

З метою забезпечення ефективного продажу продукції необхідно мати стійкі зв'язки з оптовими трейдерами та роздрібними клієнтами по всьому світу. Завдяки контролю усього виробничого ланцюга та логістичним потужностям, компанія забезпечує додану вартість своїм партнерам через постачання значних обсягів продукції зі стабільною якістю, що має відносно прогнозовані часові рамки здійснення поставок. Також агрохолдинги мають можливість забезпечувати доставку продукції до споживача.

Крім того, для оптимізації роботи всього інтегрованого ланцюга необхідна наявність спеціальної команди з контролю за переміщенням всіх сільськогосподарських машин і координації роботи механіків та операторів техніки. Використання GPS в сільгосптехніці забезпечить контроль дотримання технології з якості обробки землі, внесення добрив, якості посівних робіт тощо.

Зазначене дає можливість виділити функції вертикально інтегрованого агрохолдингу в зерновому підкомплексі:

- збільшення ефективності виробництва на базі наявних земельних ресурсів;
- розвиток сегменту переробки – в першу чергу виробництва борошна;
- оптимізація системи збуту продукції, в тому числі розвиток експортного напрямку, використовуючи потужну виробничу базу;
- розвиток інноваційних технологій виробництва;
- безперервне підвищення якості виробленої сільськогосподарської продукції;
- оптимізація виробничих процесів та логістичних операцій;
- удосконалення організаційної структури управління зерновим підкомплексом;
- підготовка власного кадрового резерву та залучення висококваліфікованих фахівців в галузі управління агропромисловим виробництвом.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що агрохолдинги відіграють значну роль в розвитку потенціалу зернового сектору України, яка у перспективі лише

підвищуватиметься. Вцілому агрохолдинги позитивно впливають на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів у зерновому підкомплексі та інших сферах агробізнесу. Вищі показники урожайності зернових забезпечуються агрохолдингами за рахунок їх масштабів, впровадження нових агротехнологій, наявності фахівців та доступності фінансових ресурсів. За умов залучення інвестицій та належного фінансування в Україні є можливість задіяти значний резерв збільшення виробництва зернових, що полягає у суттєвому підвищенні врожайності с/г культур принаймні до існуючого на даний час у розвинених країнах рівня. Це у свою чергу розширить експортний потенціал держави, адже попит на продукцію сільськогосподарства має стійкий висхідний тренд.

Список використаної літератури

1. Ковальчук А. 8 шагов, которые помогут экспортерам сэкономить на транспортировке зерна [Електронний ресурс] / А. Ковальчук, Д. Марчак. – Режим доступу: <http://forbes.ua/business/1357138-8-shagov-kotorye-pomogut-eksporteram-sekonomit-na-transportirovke-zerna>
 2. Сйервен Д. Пятилетний прогноз спроса и предложения [Електронний ресурс] / Д. Сйервен // Worldgrain. Международный бизнес-журнал о зерне, муке и кормах. – 2014. – № 5. – Режим доступу: http://www.nxtbook.com/sosland/wgr/wgr_2014_05_01/
 3. Рослинництво України: Статистичний збірник за 2013 рік / за ред. Н. С. Власенко: Держслужбстат. України. – К., 2014. – 180 с.
 4. Международный совет по зерну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.igc.int/ru/>
 5. Кутолей Н. Посевная-2014 в Украине: всем бедам назло [Електронний ресурс] / Н. Кутолей. – Режим доступу: http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1031104#.U47YHnJ_srU
 6. OECD-FAO Agricultural Outlook 2013-2022, OECD Publishing and FAO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dx.doi.org/10.1787/agr_outlook-2013-en
 7. Оперативна інформація Мінагрополітики: ситуація на ринку зерна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/13498>
 8. Інформація щодо підсумків роботи у 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/diyalnist-/rezalt/98829.html>
 9. Рейтинг экспортеров зерна из Украины [Електронний ресурс] / Агрочарт. – Режим доступу: <http://www.agrochart.com/ru/>
 10. Топ 100 латифундистов Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top100#53>
 11. Лобас М. Г. Развитие зернового хозяйства / М. Г. Лобас. – К., 1997. – 448 с.
 12. Лозинська Т. М. Національний продовольчий ринок в умовах глобалізації: [моногр.] / Т. М. Лозинська. – Х.: НАДУ, 2007. – 272 с.
 13. Майстро С. В. Національний аграрний ринок в умовах глобалізації: механізм державного регулювання: [моногр.] / С. В. Майстро. – Х.: НАДУ, 2009. – 240 с.
 14. Саблук П. Т. Основи організації сільськогосподарського ринку / П. Т. Саблук, Д. Я. Карич, Ю. С. Коваленко. – К., 1997. – 188 с.
- Дата надходження до редакції 04.06.2014.

I. Y. Shatylo

UKRAINIAN GRAIN MARKET ANALYSIS IN THE SECTION OF VERTICALLY INTEGRATED STRUCTURES OPERATION

The article deals with the current state analysis of the grain market in Ukraine. The role and importance of vertically integrated structures in the grain sector development are outlined

as well as their functions are analyzed. The basic trends in the creation of agricultural holdings are investigated. The model of vertically integrated formation in the grain subcomplex is designed.

Currently Ukraine is one of the world's largest grain exporters, since it maintains a leading position in the world market of wheat, barley and maize. The increasing of grain production in Ukraine has promising character for foreign investors and local producers. The analysis of grain production showed that strategically grain farming should be oriented towards exports in the long run. In case of attracting investment and appropriate financing Ukraine has opportunity to increase grain production and the potential for export development as well.

It is investigated that globalization trends and capitalization processes of agriculture caused the formation of a new map of Ukraine agribusiness with dominance of large housekeeping structures on it. Large-scale association – agricultural holdings, building their relations on the basis of vertical mergers became at present the most effective agents of agricultural market in general and the grain market in particular. The development of grain market is driven by global trends. The basis of the field development is the increasing demand for the agricultural products as a result of an increase in the number and standard of living in the world. The demand for crop production is formed by the food industry as well as by animal husbandry and energy production from biomass.

Agroholdings became an integral part of the food production transformation in an integrated and funded business. While analyzing the production activities of agricultural holdings, we can state that most of them are specializing in the production of grain and oil crops in crop sector and livestock production in their activity is represented mainly by poultry. It also should be noted that the significant amounts of grains production and oilseeds in part is caused by their subsequent export, while other products are generally used as a raw material by holdings for further processing in their own plants. Agricultural holdings can increase grain yields by their facility to exploit the area under cereals using the extensive method of grain, i. e. an increase of planted area, as well as using intensive method namely applying measures for grain yields increasing.

Thus, it can be concluded that agricultural holdings play a significant role in the potential development of the grain sector in Ukraine, which will only be increased in the perspective. In general agricultural holdings positively affect at the efficiency of productive resources applying in the grain subcomplex and other areas of agribusiness due to the new agricultural technologies introduction, specialist availability and financial resources accessibility.

Key words: grain market, structure of grain production, agribusiness, vertical integration, integration processes, agricultural holding.

УДК 346:351.825:336.773(477)

Р. Й. Бачо

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ РЕГУЛЮЮЧОГО ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ ТА САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РОЗВИТОК КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Стаття присвячена порівнянню впливу держави та саморегулівних організацій на функціонування системи кредитних спілок України. Вдосконалено існуючу методику оцінки ефективності державного регулювання системи кредитних спілок України. Розраховано показники активності державного регулювання та ата ефективності контрольної функції органу нагляду та розраховане інтегральний показник розвитку системи кредитної кооперації в умовах державного регулювання та тієї її частини, що є учасником саморегулівних організацій. Доведено, що учасники саморегулівних організацій досягли кращих результатів в своєму розвитку, ніж національна система кредитної кооперації в цілому.